

ХУЛОСАИ КОМИССИЯИ ЭКСПЕРТИИ

шурои диссертатсионии 6DKOA-080 назди Институти химия ба номи В.И.Никитин Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон ба диссертатсияи Эрачи Шерали дар мавзуи «Синтез ва таҳқиқи хосиятҳои гидрогелҳои кислотаи акрилат ва акриламид бо баъзе металлҳои интиқоли» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои химия аз рӯи ихтисоси 1.4. – Химия (1.4.7 – Химияи пайвастаҳои фаромолекулӣ)

Дар хулосаи комиссияи экспертии масъалаҳои зерин баррасӣ мегарданд: мутобиқати мавзӯ, муҳтавои диссертатсия ва автореферати Эрачи Шерали актуалӣ буда, дар он бори аввал таркиби комплексҳои ионҳои металлҳои интиқоли дар маҳлулҳои обӣ, дар доираи васеи рН бо акриламид муқаррар карда шудааст, фаъолияти каталитикӣ дар раванди оксидшавии сулфиди натрий бо кислотаи акрилат ва акриламид омӯхта шуда, усулҳои синтези катализаторҳои металл-полимер коркард шуданд. Таркиби комплексҳо ва фаъолияти каталитикии катализаторҳои металл-полимер дар раванди оксидшавии сулфиди натрий, бо кислотаи акрилат ва акриламид, мавриди омӯзиш қарор гирифтааст ва дар баррасӣ, ҳимояи он иҷозат дода шуд. Рисола ба шиносномаи ихтисоси 1.4. – Химия (1.4.7 – Химияи пайвастаҳои фаромолекулӣ), ки аз ҷониби Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯи бандҳои зерин тасдиқ шудааст, мувофиқат мекунад. Таҳқиқотҳои диссертатсия ҷанбаҳои асосии илмии ихтисоси 1.4. – Химия (1.4.7 – Химияи пайвастаҳои фаромолекулӣ)-ро дақиқ инъикос намуда, ба талаботи муайяне, ки дар шиносномаи ин ихтисос муқаррар шудааст, ҷавобгӯ мебошад.

Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ:

Мувофиқи банди 2. Синтези полимерҳо, робитаи сохтор ва реаксияи онҳо. Коркарди усулҳои нав ва такмилдодашудаи истихроҷи биополимерҳо – боби 2.3.;

Мувофиқи банди 3. Хусусиятҳои асосӣ ва хосиятҳои физикии полимерҳои хатӣ, шохадор, ва туршакл, конфигуратсия ва конформатсияи онҳо – бобҳои 1.2. ва 2.3;

Мувофиқи банди 5. Тағйирёбии химиявии полимерҳо: - пайвандҳои дохил- ва байнимолекулавӣ, натиҷаҳои ин табадулот – боби 2.3.;

Мувофиқи банди 8. Такмил додани усулҳои мавҷуда ва коркарди баромадани усулҳои нави омӯзиши хосиятҳои физикию химиявӣ ва дигар хосиятҳои вобаста ба шароити истифодабарии онҳо – бобҳои 1.2 ва 2.3;

Мувофиқи банди 9. Ба мақсади мувофиқ такмил ва коркарди маводди полимерии дорои хосиятҳои нав ва сохторҳои интеллектуалӣ, ки самтҳои истифодабарии онҳоро дар соҳаҳои афзалиятноки илм ва техника муайян мекунанд – бобҳои 1.2 ва 2.3.

Диссертатсия дар озмоишгоҳи «Химия ва технологияи растаниҳои доругӣ»-и Институти илмию таҳқиқоти Донишгоҳи миллии Тоҷикистон мутобиқ ба лоиҳаҳои фармоишии бучети Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯи мавзӯи «Синтез ва таҳқиқи варамкунии гидрогелҳо дар асоси пайвастаҳои координатсионии оҳан, руҳ ва мис, ҷабҳаҳои истифодабарии онҳо дар хоҷагии халқ ва тиб» (рақами бақайдгирии давлатиаш № 0120ТJ1061) иҷро карда шудааст.

Ҳамзамон таҳқиқот ба талаботи феҳристи ихтисосҳое, ки аз рӯи онҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон унвонҳои илмӣ дода мешаванд ва бо қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 июни соли 2023, №295 тасдиқ шудааст, мувофиқат мекунад.

- оид ба мукамал инъикос ёфтани муҳтавои кори диссертатсионӣ дар таълифоти нашршудаи доктараб дар асоси таҳқиқоти васеи химиявӣ як қатор масъалаҳои асосии илмӣ, ки дар химияи пайвастаҳои фаромолекулӣ аҳамияти амалӣ доранд, мавриди омӯзиш қарор гирифта шуда, ҳалли худро ёфтанд. Равиши методологии дар кори диссертатсионӣ татбиқшуда ва натиҷаҳои таҷрибавии дар асоси он бадастовардашуда, имкон дод, ки дар бораи самаранокии истифодаи пайвастаҳои фаромолекулӣ аз кислотаи акрилат, акриламид, пайвастаҳои онҳо бо оҳан, мис, руҳ ва гидрогелҳои зудварамкунанда ба роҳ монда шавад.

Коркардҳои илмӣ, ки аз рӯи натиҷаҳои корҳо аз ҷоп баромадаанд, дар таҳияи барномаҳои таълимӣ дар химияи пайвастаҳои фаромолекулӣ, химияи органикӣ, курсҳои махсус, ҳангоми хондани лексияҳо, иҷрои корҳои лабораторӣ, навиштани корҳои курсӣ, хатмкунӣ ва диссертатсионӣ дар факултетҳои химия ва биологияи Донишгоҳҳои олии мавҷонанд мавриди истифода қарор гиранд.

- натиҷаҳои асосии диссертатсия дар 26 мақола, аз ҷумла 5 мақола дар маҷалаҳои тақризшавандаи КОА-и назди Президенти ҶТ, инчунин 21 мақола дар маҷмуаи конференсҳо нашр гардидааст. Инчунин 1 патент гирифтааст.

- эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқи диссертатсионии бадастомада бо усулҳои замонавии физикӣ-химиявӣ таҳқиқот, коркарди статикӣ натиҷаҳо таъмин ва асоснок карда шудааст. Эътимоднокии натиҷаҳо бо истифода аз методҳои стандартӣ, танзими амиқи таҷҳизоти ченгирӣ, такроршавии натиҷаҳо дар доираи васеи шароити беруна, мутобиқати натиҷаҳои таҷрибавӣ таҷрибаҳои назоратӣ бо иттилооти дигар муаллифон тасдиқ менамоянд. Эътимоднокии натиҷаи бадастовардашуда бо истифода аз методҳои муосири физикӣ-химиявӣ: ИС-, Масс-спектроскопия ва таҳлили хроматографияи маҳинқабат таъмин ва асоснок карда шудааст.

- комиссияи экспертӣ пешниҳод мекунад, ки диссертатсия ба шурои диссертатсионии 6ДКОА-080 назди Институти химия ба номи В.И.Никитин Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон қабул карда шавад;

- комиссияи экспертӣ ба ҳайси муқарризи расмӣ ва муассисаи пешбар, пешниҳод менамояд;

- **Чумъаев Бахшуло Боқиевич**-доктори илмҳои биологӣ, узви вобастаи АМИТ, сарҳодими илмии озмоишгоҳи «Биохимияи фотосинтез»-и МДИ Институту ботаника, физиология ва генетикаи растаниҳои АМИТ

-**Ҳакимхочазода Сирочидин Нажмиддин** - номзоди илмҳои химия, дотсенти кафедраи химияи органикӣ ва амалии факултети биология ва химияи Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Гафуров.

Ба сифати муассисаи пешбар - Донишгоҳи давлатии Данғара тавсия дода шавад.

- комиссияи экспертӣ барои гузоштани эълони ҳимоя, матни диссертатсия ва автореферат дар сомонаи Комиссия ва МДИ Институту химия ба номи В.И. Никитини Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон иҷозат медиҳад;

- нашр ва паҳнкунии автореферат ва паҳлуҳои дигари арзёбии диссертатсия, хулоса пешниҳод менамояд.

Комиссияи экспертӣ диссертатсияи Эрачи Шералиро дар мавзӯи «Синтез ва таҳқиқи хосиятҳои гидрогелҳои кислотаи акрилат ва акриламид бо баъзе металлҳои интиқоли» барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои химия аз рӯи ихтисоси 1.4. – Химия (1.4.7 – Химияи пайвастаҳои фаромолекулӣ) баррасӣ намуда, дар асоси банди 60 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ

ҚАРОР ҚАРД:

Диссертатсияи Эрачи Шерали дар мавзӯи «Синтез ва таҳқиқи хосиятҳои гидрогелҳои кислотаи акрилат ва акриламид бо баъзе металлҳои интиқоли» барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои химия аз рӯи ихтисоси 1.4. – Химия (1.4.7 – Химияи пайвастаҳои фаромолекулӣ) ба ҳимоя қабул карда шавад.

Комиссияи экспертӣ муҳаққиқони зеринро, ки корҳои илмӣ-таҳқиқотиашон ба ихтисоси 1.4. – Химия (1.4.7 – Химияи пайвастаҳои фаромолекулӣ) мувофиқатдоранд, ба ҳайси муқарризи расмӣ пешниҳод менамояд:

✓ - **Чумъаев Бахшуло Боқиевич**-доктори илмҳои биологӣ, узви вобастаи АМИТ, сарҳодими илмии озмоишгоҳи «Биохимияи фотосинтез»-и МДИ Институту ботаника, физиология ва генетикаи растаниҳои АМИТ;

✓ - **Ҳакимхочазода Сирочидин Нажмиддин** - номзоди илмҳои химия, дотсенти кафедраи химияи органикӣ ва амалии факултети биология ва химияи Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Гафуров.

✓ 1. Ба сифати муассисаи пешбар - Донишгоҳи давлатии Данғара тавсия дода шавад.

